

vitale
vakantie
parken

Snoeien doet groeien

Cursusdag 2 Natuur op je Park

27 februari 2024

SLG Stichting
Landschapsbeheer
Gelderland

ivn natuur
educatie

Programma van vandaag

13.00 - 13.05 Welkom

13.05 - 13.20 Uitwisselen doelen nulmeting

13.20 - 14.00 Natuurcommunicatie

14.00 - 14.10 Korte pauze

14.10 - 14.50 Natuurvolgend beheer

14.50 - 15.30 Rondleiding door Egbert Schiphorst over Samoza

15.30 - 17.00 Aan de slag: snoeien & takkenril maken

Uitwisseling doelen nulmeting

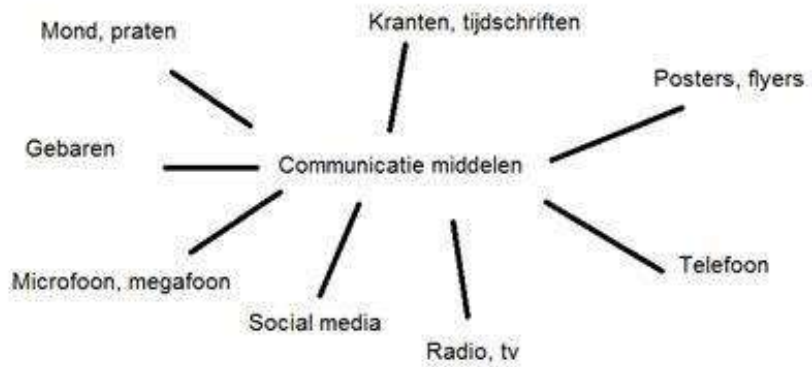

Natuurlijke communicatie

vitale vakantieparken

Alles is communicatie

Hoe kun jij communicatie inzetten?

1. Natuur als visitekaartje

Zet jouw unieke aanbod in de etalage!

Lift mee op landelijke campagnes en feestdagen

Hoe kun jij communicatie inzetten?

2. Natuur op je terrein / in je gebouw

*Wat zien gasten op je terrein
en hoe communiceer je daarover?*

Hoe kun jij communicatie inzetten?

3. Natuurambassadeur online

Maak kenbaar wat jij doet voor de natuur

Leven met de
natuur - Holenberg

Hoe kun jij communicatie inzetten?

4. Richting gasten

Wat kun je verwachten? (vooraf)

Bewustwording en uitleg

Hoopvolle boodschap

Hoe kun jij communicatie inzetten?

5. Interne communicatie

Hoe krijg je al je medewerkers mee in het verhaal van jouw onderneming?

Welke communicatiemiddelen gebruikt jouw park?

Ga naar www.menti.com op je mobiel

Vul deze code in: 1972 5320

Waarom communicatie richting je gasten?

Waarom?	Beoogt resultaat
Je identiteit uitdragen	Onderscheidende positionering
Je gasten informeren en inspireren	Meer begrip en draagvlak
Je gasten handelingsperspectief bieden en daarmee een bijzondere ervaring in de natuur	Hogere waardering
Je gasten krijgen een vergroot bewustzijn en kennen het verhaal erachter	Zorgen wegnemen (bijv. rond een bijenhotel) Meer mond-tot-mond reclame
Klachten voorkomen (bijv. over rommelhoekjes of lang gras)	Meer begrip en draagvlak
Een extra reden om jouw locatie te bezoeken	Meer (herhaal) bezoek

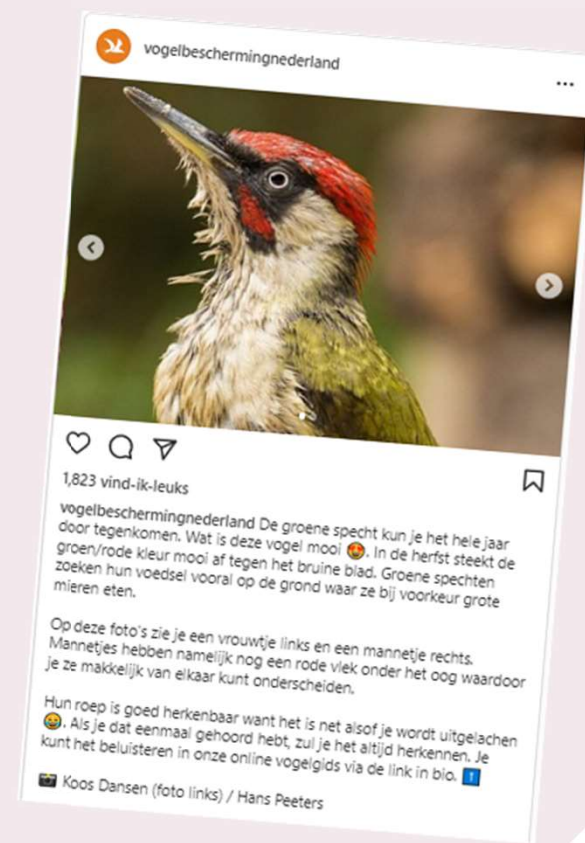
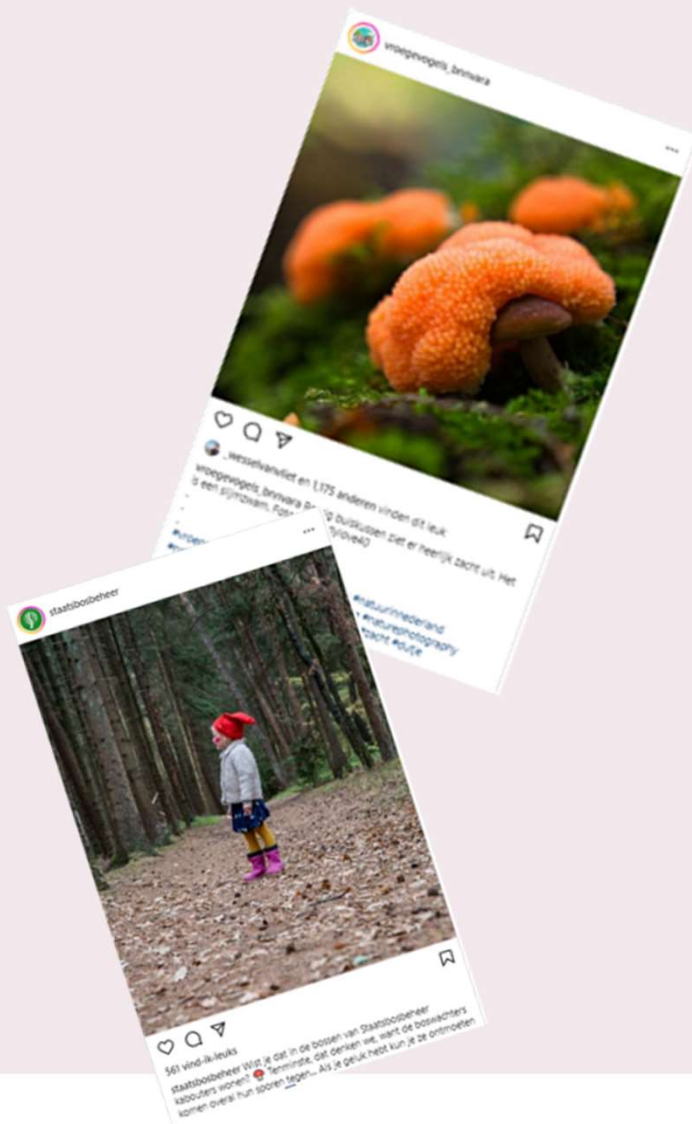

Informatie en geven van tips

Natuur-post

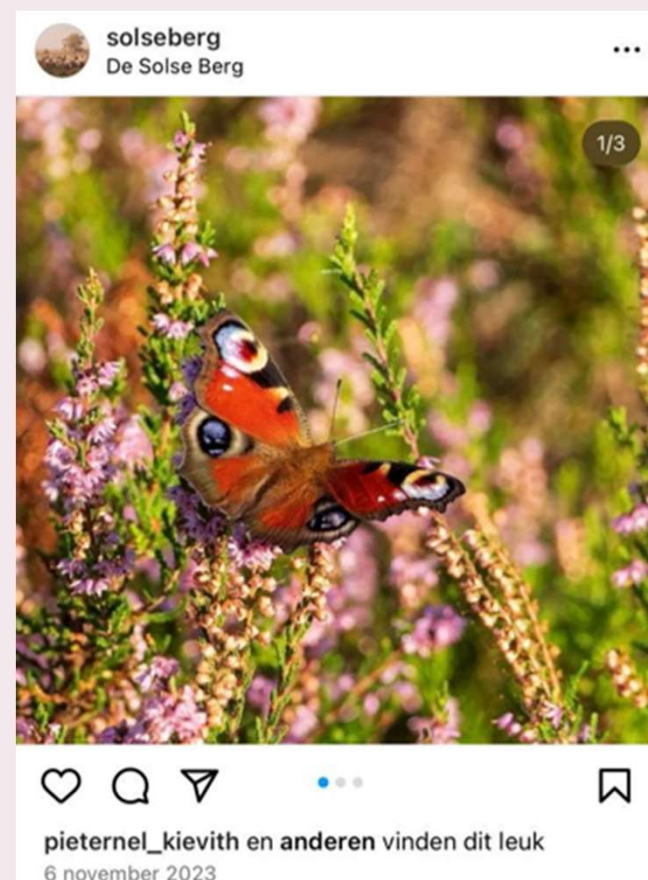

Natuur-post van oud-deelnemers

Natuur-post van oud-deelnemers

Welke thema's kan jij gebruiken om een natuurpost te maken?

Ga naar www.menti.com op je mobiel

Vul deze code in: 1972 5320

Inhoud en toon

Het gaat wereldwijd ontzettend slecht met heel veel insectensoorten. Zo ook met de bijen, onder ander vanwege monocultuur en neonicotinoïden.

Het is extreem belangrijk alles te doen dat we kunnen om de bij van de ondergang te behoeden. Daarom creëren wij hier broodnodige nestgelegenheden, zoals iedereen zou moeten doen.

Inhoud en toon

Het gaat wereldwijd ontzettend slecht met heel veel insectensoorten. Zo ook met de bijen, onder ander vanwege monocultuur en neonicotinoïden.

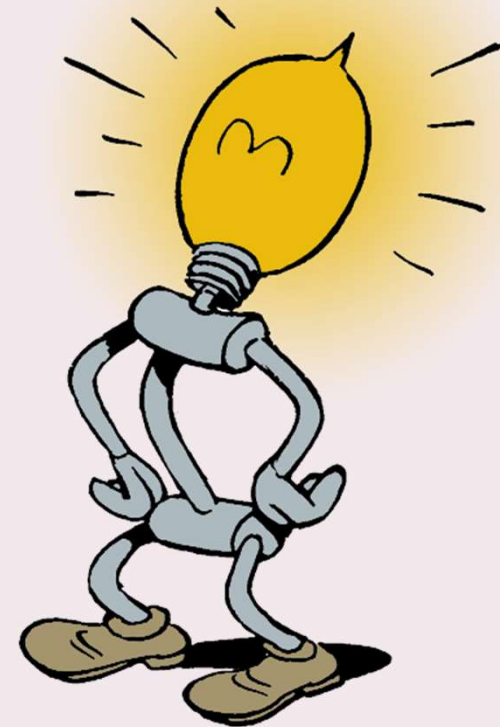
Het is extreem belangrijk alles te doen dat we kunnen om de bij van de ondergang te behoeden. Daarom creëren wij hier broodnodige nestgelegenheden, zoals iedereen zou moeten doen.

Je hebt vast wel eens gehoord van de honingbij. Die leeft met duizenden soortgenoten in een bijenkast. Wist je dat er ook bijen-soorten zijn die alleen leven? Zij leggen hun eitjes in holle stengels, zoals hier in dit bijenhotel (eigenlijk meer *babykamer* dan *hotelkamer*). Wil jij deze nuttige dieren ook een handje helpen? Hang dan thuis een bijenhotel op een zonnige plek.

Vijf regels van een goede boodschap

- Helder doel (bijv. informatief, overtuigend, instructief)
- Sluit aan bij de doelgroep
- Houd het kort
- Maak het concreet
- Gebruik actieve taal

Verwachtingsmanagement

- **Een beeld zegt meer dan 1000 woorden**

Benadruk het natuurlijke karakter van je park in tekst én beeld (foto's, logo, uitstraling). Bijv. foto's waar duidelijk een tent onder de bomen staat, close-ups van de planten en dieren die je kan tegenkomen, of een video-rondleiding over het park.

- **Schets 'Een dag op ons park'**

Geef een indruk van hoe een dag op jouw park kan verlopen, inclusief de natuurlijke elementen. Bijv.: Je wordt wakker van de zonnestralen op je tent. Je luistert nog even naar het geroffel van de specht en de vallende eikeltjes. Op je blote voeten loop je tussen de zoemende insecten in het bloemrijke gras...

Verwachtingsmanagement

- **Formuleer positief**

Als je positief formuleert ben je eerlijk, direct en klantvriendelijk. Een simpel trucje hiervoor is om het woord 'niet' te vermijden.

X Als je niet van bomen houdt moet je niet naar dit park komen.

✓ Dit park is voor genietters van de stilte en het geluid van ritselende boomblaadjes.

Verwachtingsmanagement

- **Bekend maakt bemind**

Leer je gasten de natuur kennen. Maak bijvoorbeeld een zoekkaart over welke natuur je kan tegenkomen op de camping. Op de zoekkaart kun je wat 'aaibare' natuur zetten (vogels, vlinder, bloemen) maar ook de 'lastige' (wespen, eikels) inclusief informatie over hun nut en bijzonderheden: ze zijn geen last maar een lust.

- **Be good and tell it!**

Leg uit wat je doet op je park en waarom. Plaats bijvoorbeeld een informatiebodje bij een insectenhotel.

- **Elke klacht is een kans (om iets te leren & te verbeteren)**

Natuurlijke communicatie in de praktijk

Natuurlijke communicatie in de praktijk

Natuurlijke communicatie in de praktijk

Bzz-halte in Arboretum Wageningen

Natuurlijke communicatie in de praktijk

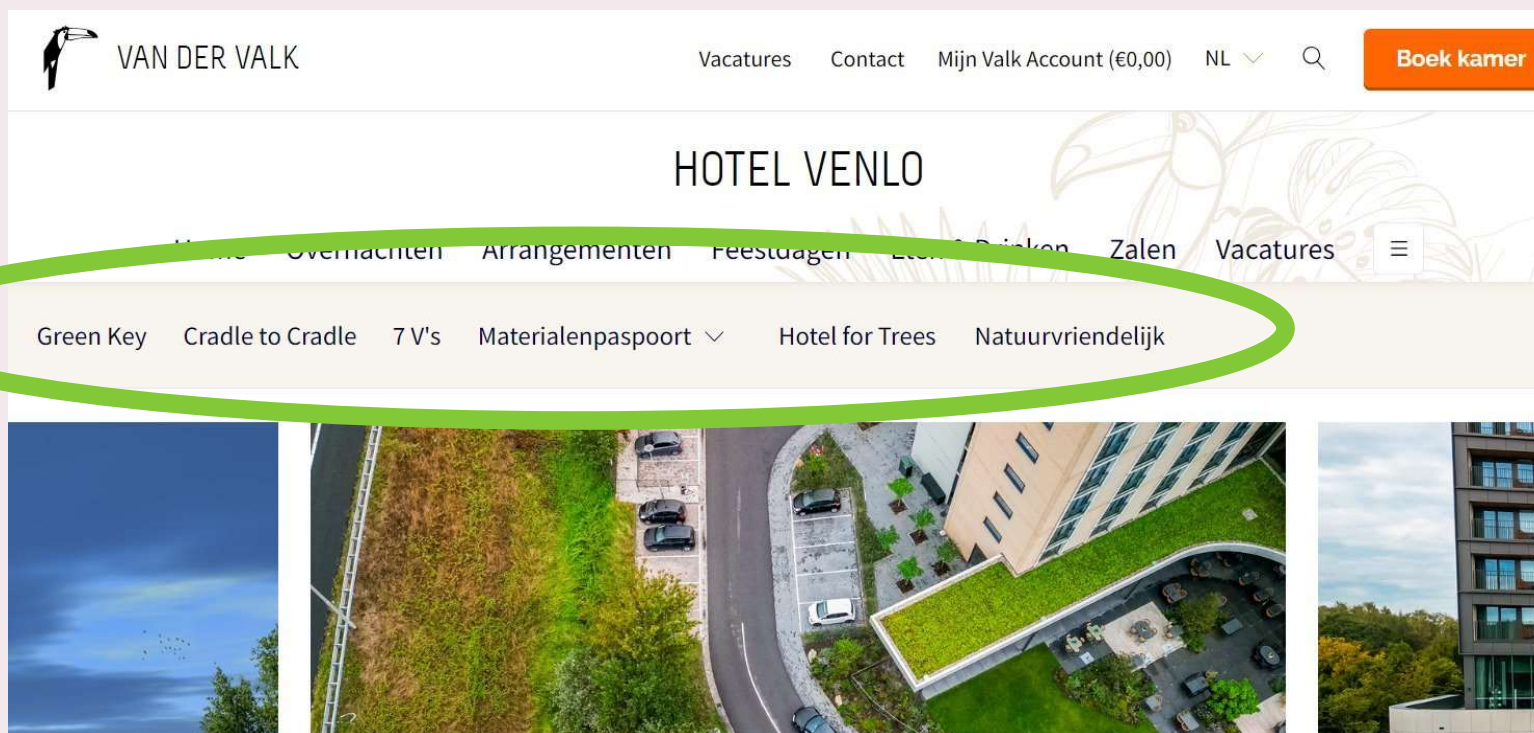

Natuurlijke communicatie in de praktijk

Natuurlijke communicatie in de praktijk

Bied handelingsperspectief

- Bied OV opties aan bij routeplanner of boekingsbevestiging
- Verhuur fietsen
- Oplaadpunt fiets of auto
- Verkoop streekproducten
- Verkoop biologische zaden
- Donatie aan een goed doel

Opdracht: maak je eigen goede boodschap!

- Helder doel (bijv. informatief, overtuigend, instructief)
- Sluit aan bij de doelgroep
- Houd het kort
- Maak het concreet
- Gebruik actieve taal

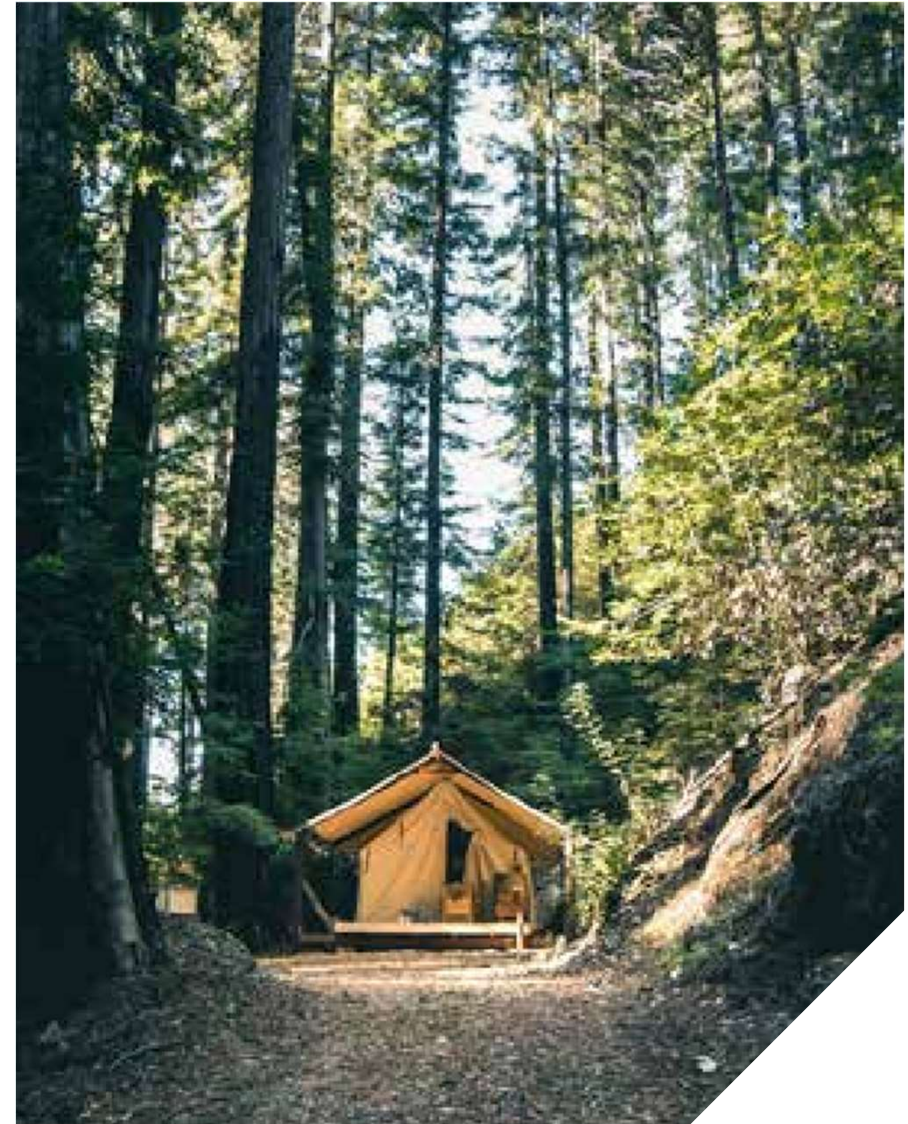
Maak je eigen natuurpost voor de socials!

Korte pauze

vitale vakantieparken

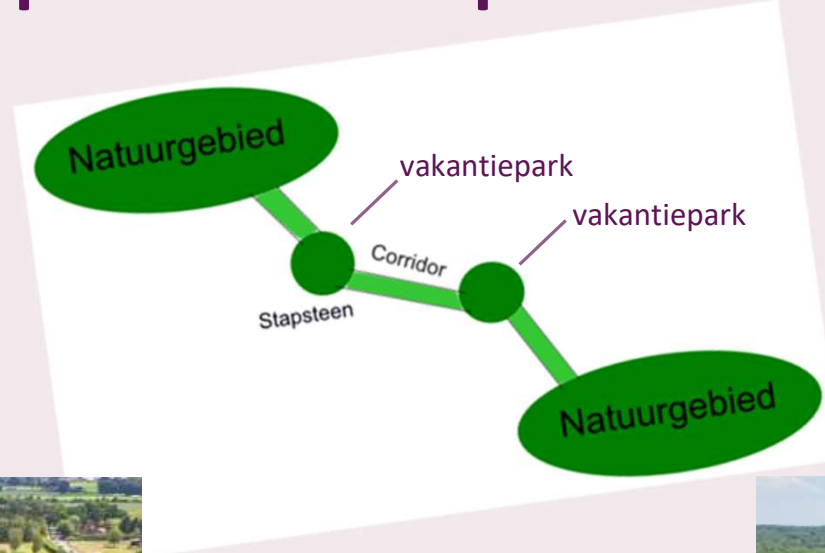

Natuurvolgend beheer

Vakantieparken als stapsteen in het Veluws landschap

vitale vakantieparken

Berkenrhode

Boshoek

Berkenrhode

Berkenrhode

Landschappelijke bouwstenen

Houtwal

Houtsingel

Houtsingel met
overstaanders

Bos

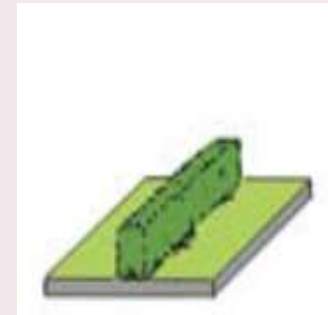
Bomenrij

Laan

Struweelhaag

Heg

Snoeien doet groeien

Waarom snoeien?

- Een mooi, vol landschapselement = privacy voor gasten
- Stimuleren van groei, bloei en vruchtvorming
- Voorkomt vochtigheid en daardoor schimmelvorming
- Groen op gewenste hoogte houden
- Veiligheid

Beheermethoden

Knippen en scheren

- Heg en haag

Snoeien en zagen

- Solitaire bomen, laanbomen en fruitbomen

Afzetten

- Houtsingel, houtwal, bosje

Vellen

- Bos, achterstallig onderhoud in houtsingel

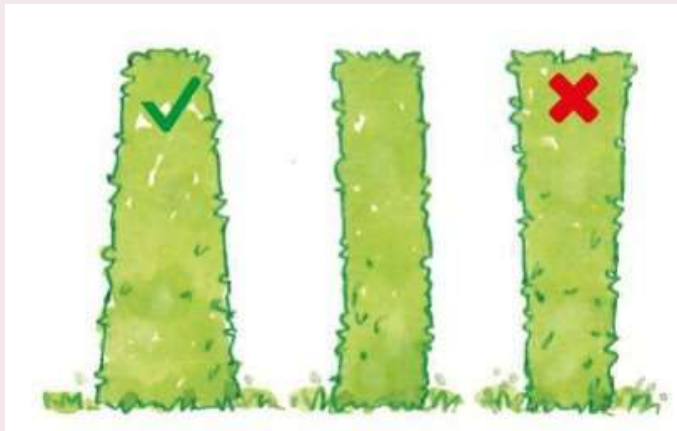
Knotten

- Knotbomen

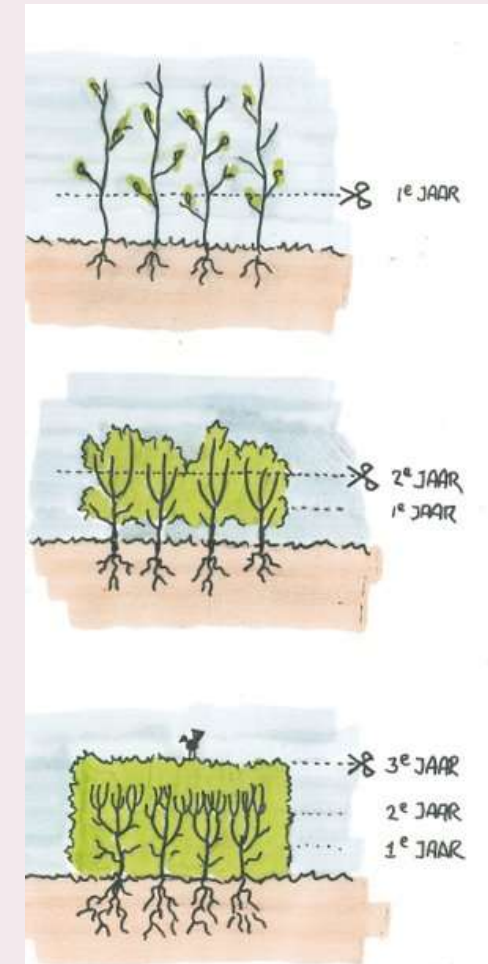

Heggen & hagen

- 2 tot 3 keer per jaar scheren
- Vlak voor de langste dag (21-6)
- Voor de winter
- Niet bij zonnig weer
- Zorg voor vitaal, jong hout
- Trapezium vorm

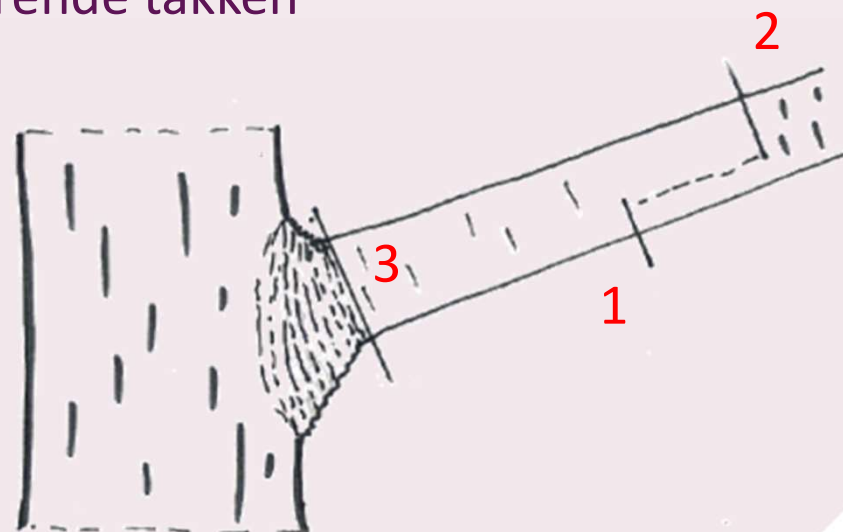
Knippen en scheren

Snoeien en zagen

- Solitaire bomen, laanbomen & fruitbomen
- Wanneer?
na de langste dag (21-6, zomersnoei), ivm wondafgrenzeling
- Verklein kans op infecties
- Voorkom grote snoeiwonden, door scheurende takken
- Gladde snoeiwond
- Behoud de takkraag
- Geen wondbehandeling

Snoeien en zagen

Houd in de gaten:

- **Plakoksels**
- Dubbele top
- Kruisende takken
- Schurende takken
- Dode takken

Hagen & singels

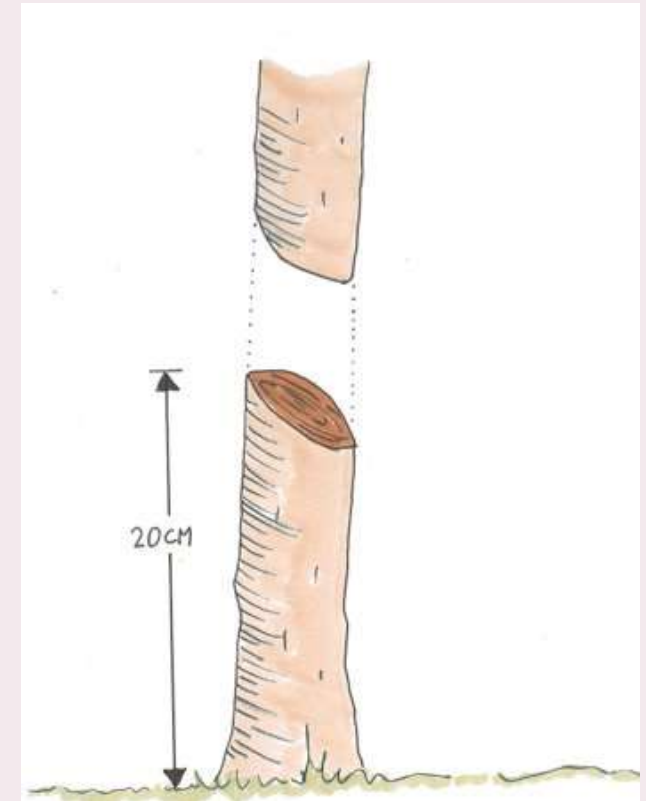
- Vlaksgewijs afzagen van struiken en soms bomen.
- Voor behoud van groei & bloei en een gezond element.
- Beheer is ongeveer 1x in de 10 jaar, naar wens.
- Voer het beheer gefaseerd uit, haal niet de hele haag in 1x weg, maar verdeel het.

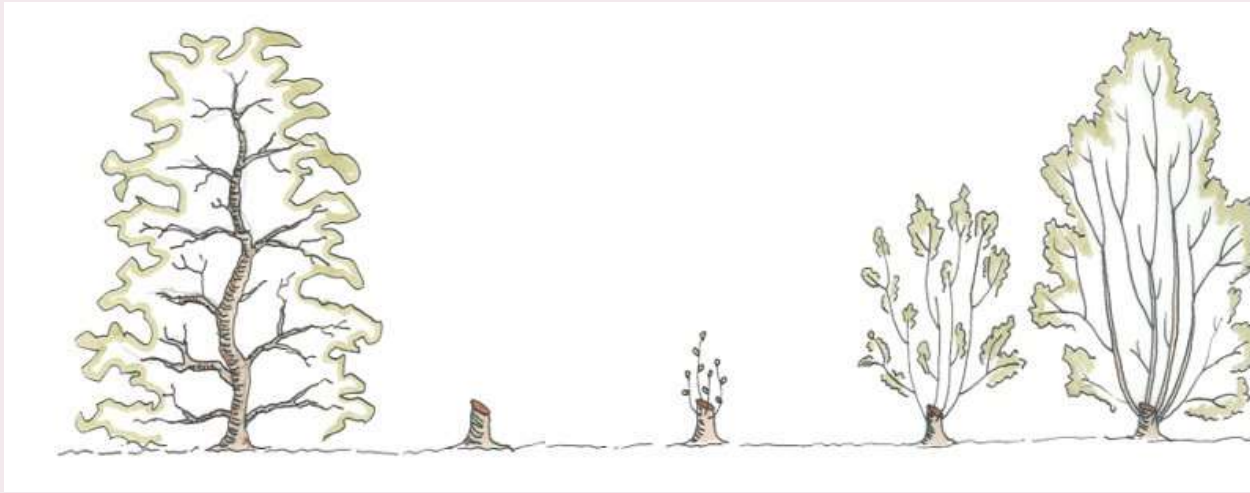
Afzetten

- Zet bij voorkeur de hele struik af
- Op ongeveer 20 tot 30 centimeter hoogte terugzetten
- Dus niet aan de bovenkant afsnoeien, dan krijg je gekke groeivormen
- Zorg voor een gladde, iets schuine zaagsnede

Afzetten

Natuurvolgend beheer

Natuurvolgend beheer zorgt voor:

- minder vaak snoeien
- minder vaak maaien (op gewenste plekken)
- Natuurlijke plaagbestrijding
- meer bloeiende planten op je terrein
- meer zichtbaarheid van de Veluwe dieren op je terrein

"Een natuurlijke inrichting van je terrein bespaart veel tijd"

Vrijgekomen snoeihout verwerken op het terrein

Vitaal bos

De meeste bossen in Nederland hebben een verzuurde bodem.
Dit heeft negatieve gevolgen voor de vitaliteit van het bos en het bodemleven.

Je kan verzuring onder andere tegengaan door soorten met een basisch bladstrooisel aan te planten.

Gezonde bosbodem:
dunne, goed
verteerde strooisellaag

Zure bosbodem:
dikke, slecht
verteerde strooisellaag

Vitaal bos

Soorten met zuur blad o.a.:

- Beuk
- Eik
- Grove den
- Naaldbomen
- Paardenkastanje
- Walnoot
- Hulst

Niet teveel van aanplanten

Soorten met basisch blad o.a.:

- Linde
- Hazelaar
- Haagbeuk
- Zoete kers
- Inheemse vogelkers
- Esdoorn
- Tamme kastanje
- Veldesdoorn
- Lijsterbes
- Populier
- Iep
- Berk

Let op! Niet alle soorten kunnen op je park worden aangeplant ivm standplaatseisen.

**Snoeien doet groeien maar,
we willen niet dat alles groeit...**

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

- Planten die van nature niet in Nederland voorkomen
- Woekeren om zich heen
- Verdringen inheemse, gewenste soorten
- Geen meerwaarde voor natuur en biodiversiteit

Herkennen en bestrijden

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse vogelkers

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse vogelkers

Prunus serotina

Vermeedert zich zeer invasief en verdringt andere soorten.

- Struik tot lage boom
- Donkergroen, glimmend blad
- Bloeiwijze: witte, hangende trossen bloemen
- Kleine zwarte bessen na bloei

- Donkere schors op jonge stam heeft duidelijke horizontale lenticellen
- Bij openkrabben bast sterke amandelgeur

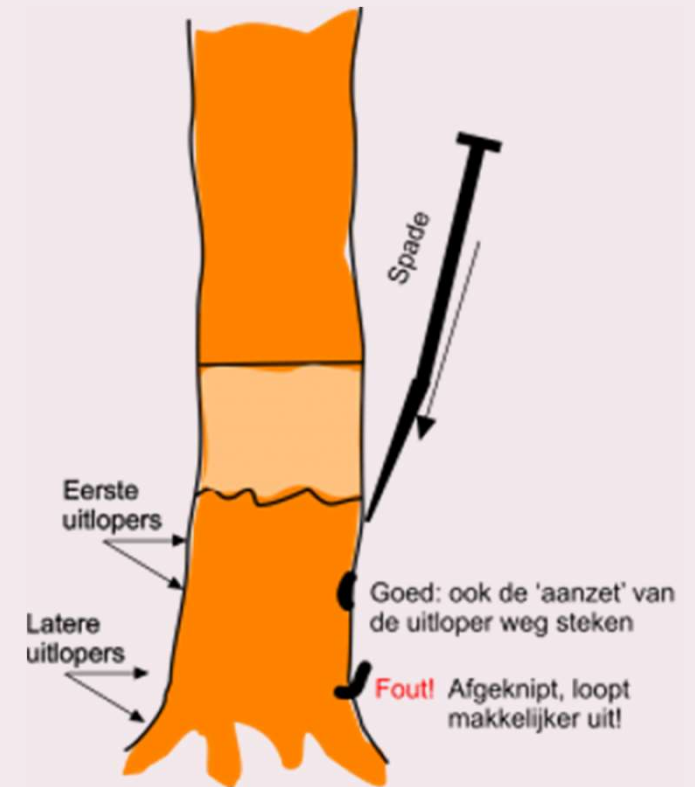

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse vogelkers

Hoe bestrijden:

1. Eerst verspreiding zaad stoppen door volwassen exemplaren te doden;
 2. Daarna zaailingen stelselmatig verwijderen.
- Kleine struiken met de volledige wortel eruit trekken
 - Grotere struiken/bomen ringen. Hierbij haal je rondom een flinke lap van de bast af. Controleer jaarlijks of de bast niet dichtgroeit.

<https://www.natuurwerkers.nl/exotische-soorten/vogelkers/>

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse eik

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse eik

Quercus rubra

Heeft een dichte bladerkroon waardoor andere soorten minder kans krijgen. Kan zich op zandgrond invasief gedragen.

- Boom
- Puntig eikenblad
- Herfst: opvallend gele en rode kleur
- Gladdere bast dan de inheemse eiken (zomereik, wintereik)
- Puntige knoppen met meerdere eindknoppen aan einde twijg. Zomereik/wintereik hebben bollere knoppen.
- In de winter gemakkelijk te herkennen aan de bladeren op de bodem.

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Amerikaanse eik

Wanneer deze invasief reageert:

1. Met dunning bos de Amerikaanse eiken eruit faseren
 2. Grote bomen ringen
 3. Zaailingen stelselmatig verwijderen
- Kleine struiken met de volledige wortel eruit trekken
 - Niet kappen, uit de stam lopen weer nieuwe takken uit, geldt ook voor Amerikaanse vogelkers (foto)

<https://www.invasieve-exoten.info/nl/invasieve-exoten/soorten/overige-invasieve-exoten-planten/amerikaanse-eik.htm>

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Japanse duizendknoop

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Japanse duizendknoop

Fallopia japonica

Agressieve woekeraar. Eenmaal aanwezig, zeer moeilijk weg te krijgen.

- Kruidachtige plant
- 1 tot 3 meter hoog
- Holle, rechtopstaande stengels met roodbruine vlekken.
- Eironde, ietwat leerachtige bladeren
- Bloeiwijze: kleine crème-witte bloemen
- Vermeerderd door wortelstokken in de bodem, zaadverspreiding door wind, loopt weer uit op kleine stukjes stengels.

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Japanse duizendknoop

Hoe bestrijden:

- Voor kleine oppervlakten:

volwassen exemplaren te doden;

1. Verzwak de plant door meerdere keren per jaar te snoeien. Zorg dat er geen uitlopers achterblijven
2. Eventueel wettelijk toegestaan onkruidbestrijdingsmiddel aan einde groeiseizoen toepassen (september)

- Voor grote oppervlakten:

- Breng in kaart waar de plant voorkomt
- Mechanisch afgraven tot 1 meter en gesloten afvoeren
- Maai meerdere keren per jaar
- Combineer verschillende bestrijdingsmiddelen

Ongewenste soorten (invasieve exoten)

Japanse duizendknoop

Houd hier altijd rekening mee om verdere verspreiding te voorkomen:

- Neem de planten niet mee in het regulier maaibeheer.
- Plantenresten en wortels **niet** bij het groenafval. Doe dit bij het restafval (verbranding) of laat het zorgvuldig afvoeren.
- Liever handmatig snoeien dan maaien
- Materiaal en kleding na snoeien schoonmaken
- Kijk of er hulp in de gemeente wordt aangeboden
- Lees je goed in

(On)gewenste soorten (invasief)

Gewone esdoorn

(On)gewenste soorten (invasief)

Gewone esdoorn

Acer pseudoplatanus

Inheemse boomsoort, maar kan op de zandgronden invasief verjongen

- Groene knoppen
- Knoppen staan kruisgewijs tegenover elkaar
- 1 eindknop

Beheer

- Houd de zaailingen in toom

Uitgelicht: plaagdieren?

Wespen, plaagdieren?

SOCIALE WESPEN

Limonadewesp
(Gewone wesp/Duitse wesp)

Aziatische Hoornaar

SOLITAIRE WESPEN

DOEN-ALSOF-WESPEN

Alleen de 'limonadewesp' en de Aziatische hoornaar zorgen voor overlast

Wespen, plaagdieren?

Eigenlijk zijn ze heel nuttig!

- Bestuiven ons voedsel
- Ruimen de natuur op (kadavers)
- Voorkomen insectenplagen: vangen wespen, vliegen, dazen & muggen
- Steken enkel bij gevaar
- Met de juiste kennis weinig tot geen overlast

“In 1 week kan een wespennest 500.000 vliegen en 130.000 muggen vangen”

Wespen

- Wespen op zoek naar vlees: vanaf eind april

- Wespen op zoek naar zoetheid: vanaf eind juli

Waarom eigenlijk?

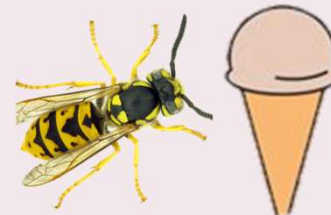

Wespen

- Wespenlarven ontpoppen vanaf eind april
- Wespen voeden hun larven met vlees
- Larven scheiden zoetstoffen uit die de wespen voedt

- Eind juli legt de koningin geen eitjes meer
- Geen larven betekent geen zoetstoffen
- Wespen gaan op zoek naar zoetigheden

- Alleen de limonadewespen komen op menselijke consumptie af

Limonadewespen weghouden bij gasten

- Maak een wespenrestaurant op een rustige locatie
- Ze onthouden waar ze eten kunnen halen
- Vleesresten, fruitresten en resten van zoete drankjes
- Met kiezelstenen zodat ze niet verdrinken

De Roek, Otterlo

Wespen weghouden bij gasten

- Zie je wespen een nest bouwen?
>Hang een wespenlampion op
- Wespen zijn territoriaal en zullen in de nabijheid van een bestaand nest geen nieuwe bouwen.
- Dit kan ook preventief

Wespen weghouden bij gasten

Verdere opties:

- Laat je informeren door de vrijwillige wespenconsulenten
- Zij kunnen ook veilig nesten verplaatsen

Wespenconsulent omgeving Otterlo:
De Roek vakantiebungalows – Michel Terwisscha van Scheltinga

Wespenconsulent omgeving Speuld:
Heidepark Speuld – Simone Kiezebrink

Wespen

Bedankt dat je afstand houdt!

Scan voor meer informatie over wespensoorten:

Gewone wesp
(*Vespula vulgaris*)

Op deze locatie bevindt zich een nest van de Gewone wesp. Dit is de meest algemene wespensoort in Nederland. Ze bouwt haar papieren nesten in donkere ruimtes zoals holtes onder de grond, op zolders of in spouwmuuren. Deze kunnen onder gunstige omstandigheden behoorlijk groot worden, duizenden waspen bevatten en actief zijn tot in de maand december.

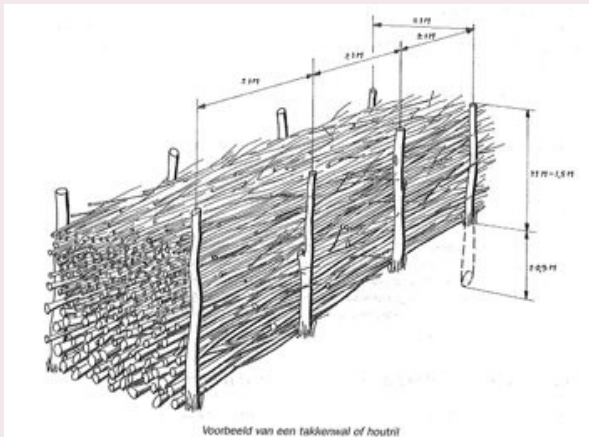
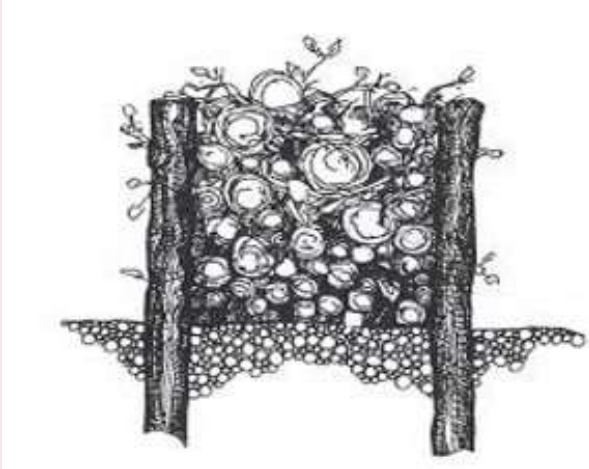
Een doorsnee nest vangt per dag duizenden vliegen, rupsen en andere insecten en heeft daarmee een belangrijke functie in het ecosysteem. De Gewone wesp is niet agressief en zal niet vanzelf steken. Ushaive bij gevaar.

DE WESPENSTICHTING
www.wespenstichting.nl

Aan de slag!

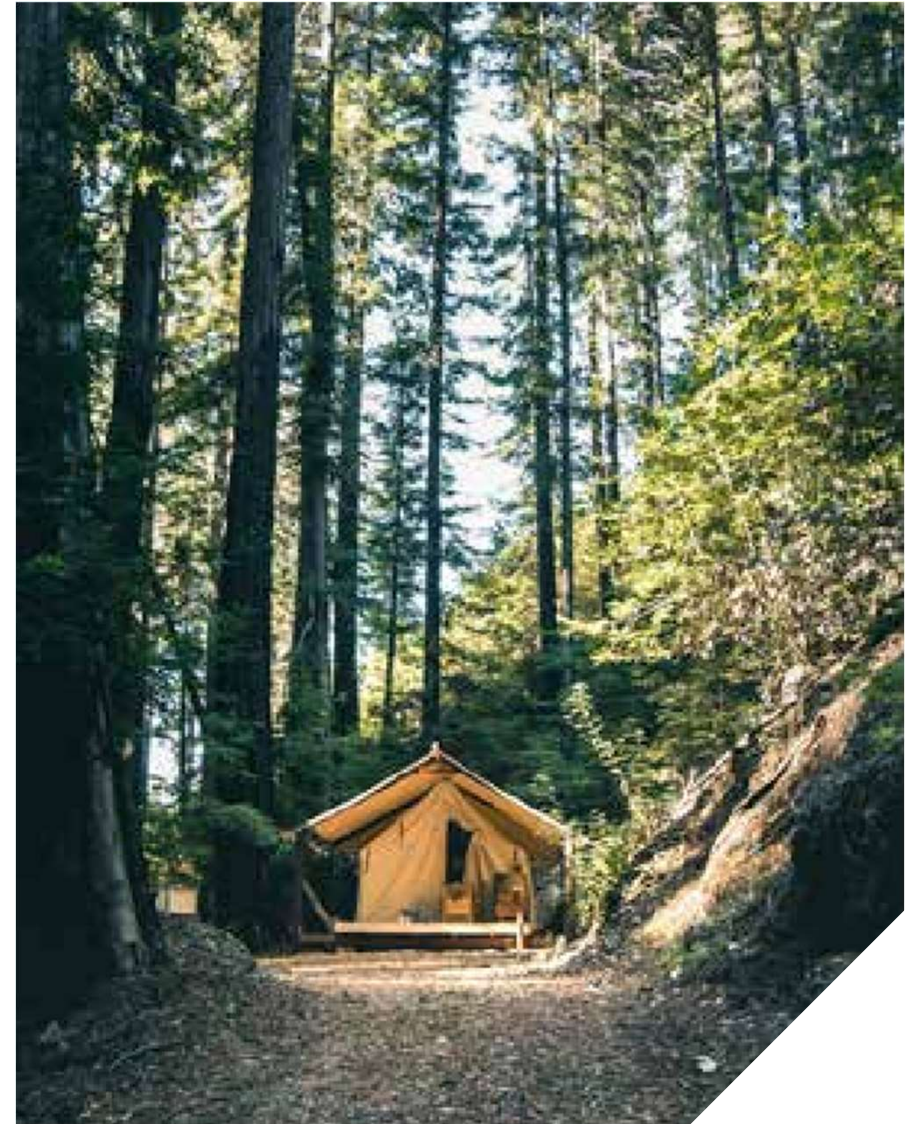
Voorbeeld van een takkenwal of houtrij

Vervolg

vitale vakantieparken

vitale
vakantie
parken

www.vitalevakantieparken.nl